

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Negatieve capaciteit

In de loop van de theoretische en technische seminars, de gesuperviseerde therapieën en de eigen leertherapeutische ervaring kreeg ik het gevoel dat een van de meest waardevolle dingen die ik in deze opleiding leerde ontwikkelen de zogenaamde 'negatieve capaciteit' is. Het begrip 'negative capability' werd eerst door de dichter John Keats geïntroduceerd, en later door onder anderen Wilfred Bion opnieuw ingevoerd. Keats (1817) omschreef 'negative capability' als 'being capable of being in uncertainties, mysteries, doubts, without any irritable reaching after fact and reason'.

Aanvankelijk moest ik erg wennen aan de verschillende visies op psychoanalyse en psychoanalytische therapie die naast elkaar werden gepresenteerd door verschillende docenten. Zo vonden sommigen dat je eerder in de overdracht moest werken, anderen eerder mét de overdracht. Het uitblijven van definitieve antwoorden op de vragen die ik had en het niet ontvangen van richtlijnen waarvan ik hoopte dat die me houvast konden bieden, was toen frustrerend. Geleidelijk aan kon ik me hier echter beter in schikken en werkte het zelfs bevrijdend om een eigen stijl te kunnen zoeken in de eerste langer lopende psychotherapieën die ik begeleidde.

'Negatieve capaciteit' werd door Bion ook gezien als de ideale houding van de therapeut in de therapie. Dit 'niet (zeker) weten' werd voor mij op die manier uiteindelijk ook iets wezenlijks van het therapeut-zijn: het stimuleert om te blijven luisteren naar de patiënt, creëert een zekere openheid in de therapie, maakt het mogelijk onderwerpen bespreekbaar te maken die dat tevoren niet waren en stimuleert de creativiteit. Het betreft niet een 'passief niet-weten', door een gebrek aan kennis, maar een fundamentele agnostische houding, echter niet in de religieuze betekenis van het woord. Ik heb het idee dat de opleiding deze capaciteit gestimuleerd heeft en ondervind ook geregeld buiten het strikt psychotherapeutische kader, bijvoorbeeld in het ruimere psychiatische werk of zelfs in het dagelijkse leven, dat dit mij heeft beïnvloed.

Maarten Van Den Bossche, voltooide in juni 2012 de postgraduaatopleiding Psychoanalytische Psychotherapie aan de KU Leuven